személynévkutatás, illetve annak brazil vonatkozásai iránt. A kötet a felépítésének és nyelvhasználatának köszönhetően egyetemi hallgatók számára is ideális segédeszköz lehet, emellett hozzájárul a brazíliai személynévkutatás eredményeinek szélesebb körű megismeréséhez.

***

SCHEILING FÉLIX
egyetemi hallgató; ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Romanisztikai Intézet, Portugál Nyelvi és Irodalmi Tanszék; Budapest
ORCID: https://orcid.org/0009-0004-6762-3330, e-mail: schfelix@student.elte.hu

Bauko János, Kétnyelvűség és keresztnévhasználat. Magyar–szlovák keresztnévkönyv

A Magyar Tudományos Akadémia és a Szlovákiai Magyar Akadémiai Tanács Monográfiasorozata 5. Magyar Tudományos Akadémia – Szlovákiai Magyar Akadémiai Tanács, Budapest, 2024. 326 lap

1. BAUKO JÁNOS magyar–szlovák keresztnévkönyve a Magyar Tudományos Akadémia és a Szlovákiai Magyar Akadémiai Tanács közös gondozásában jelent meg. A szerző az előszóban tájékoztat arról, hogy munkája elsősorban a szlovákiai magyarok számára készült: segítséget kíván nyújtani az újszülött gyermek nevének kiválasztásához, illetve útmutatást a keresztnevek anyanyelven történő anyakönyvezéséhez (7). A kiadvány nem titkolt célja, hogy hozzájáruljon a magyar kisebbség anyanyelvi névmenedzseléséhez Szlovákiában. A kiadvány azonban nemcsak a laikus nagyközönség tájékoztatását, a névkultúra fejlesztését szolgálja. A magyar és szlovák keresztnévállomány kapcsolatrendszerének feltárásával, a szlovákiai és magyarországi névdivat változásának vizsgálatával, a névadási indítékok megvilágításával a névtudományt művelő szakemberek számára is értékes ismereteket szolgáltat.

A könyv három fejezetből, az ezeket megelőző előszóból, zárásként pedig egy kétnyelvű (szlovák és angol) összefoglalóból áll, melyet gazdag irodalomjegyzék követ.

2. Az első fejezet – Kétnyelvűség és keresztnévhasználat (9–42) – fontos elméleti kérdéseket taglal, melyek a legújabb kutatási eredményekkel kiegészítve segítenek eligazodni egy kisebbségben élő kétnyelvű beszélőközösség keresztnévállományában. BAUKO mindenekelőtt a vonatkozó fogalmak, szakkifejezések használatát tisztázza, majd a keresztneveknek a személynévrendszerben elfoglalt helyét mutatja be. Ezt követően röviden kitér a keresztnevek kialakulásának történetére, érintve a közszavak keresztnévvé válásának és a keresztnevek köznevesülésének kérdését is. A keresztnevek anyakönyvezésével kapcsolatos szlovákiai törvényi előírások bemutatása tagadhatatlanul hasznos része az első fejezetnek; ezt egészítik ki a mellékletben közzétett, a személynévadásra és -viselésre vonatkozó törvények magyar nyelvű szövegei. Az anyakönyvezéskor használatos segédanyagokat

taglaló részben a szerző nemcsak a szlovákiai, hanem a magyarországi hivatalok által használt névjegyzékekre és névkönyvekre is kitér, valamint felvázolja az egyes eljárások során alkalmazott alapelveket. Ennek köszönhetően kirajzolódnak előttünk azok a hasonlóságok és különbségek, amelyek a két ország vonatkozó jogrendszerét és eljárásrendjét jellemzik. A névdivat változását részletező alfejezet is szélesebb kontextusba helyezi a szlovákiai adatokat. BAUKO részletesen bemutatja egy-egy időszak közkedvelt szlovákiai fiú- és lányneveit, valamint népszerűségük változását, majd összeveti a csehországi, szlovákiai és magyarországi újszülöttek leggyakoribb keresztneveit a 2023-as évre vonatkozóan. A következő részben a névadás indítékairól olvashatunk. A szerző ezt követően részletesen foglalkozik a magyar–szlovák kétnyelvű környezetben jellemző keresztnévhasználattal, illetve az anyanyelvi személynév-menedzselés szlovákiai problematikájával.

3. A könyvünk második fejezete maga a magyar–szlovák keresztnévszótár (43–290). Egy rövid, mindössze kétoldalas bevezetőben olvashatunk a névcikkek szerkezeti felépítéséről, illetve a forrásként használt kiadványokról. Ezt követően ismerkedhetünk meg az összesen 3673 névcikkben bemutatott korpusszal. A férfi- (1580) és női (2093) nevek különkülön csoportosítva, betűrendben követik egymást. Az egyes címszavak két részből állnak: 1. a név magyar nyelvű (Magyarországon anyakönyvezhető) változata – félkövér kapitális betűtípussal, 2. a név hivatalos szlovák megfelelője – dőlten szedett félkövér kapitális betűvel (pl. **ROLAND – *ROLAND***, **ETA – *ETA***). Abban az esetben, ha a két nyelvben a nevek egymástól eltérő alakban anyakönyvezhetők, a szlovák hivatalos névforma dőlt kisbetűvel követi a magyar megfelelőjét (**ÁDÁM – *Adam,* ERZSÉBET – *Alžbeta***). Amennyiben az adott magyar névnek nincs hivatalos szlovák változata, ezt a kurzívan szedett Ø jelöli (**ZSOLT– *Ø***). Az anyakönyvezhető névalakok közlését a név eredetére és jelentésére vonatkozó információ követi. Ha többféle szakirodalmi magyarázat is létezik egy-egy név eredetét, jelentését illetően, a szerző mindegyiket közli. A névcikk a keresztnévre leginkább jellemző becenevek és az adott név névnapjainak bemutatását követően a rokon név megadásával zárul.

4. A harmadik fejezet – tulajdonképpen mellékletként – két szlovákiai törvény magyar nyelvű fordítását adja közre (291–313). Egy nemzeti kisebbséghez tartozó szlovák állampolgár a 300/1993. és a 154/1994. számú törvények alapján kérheti a nevének anyanyelven történő anyakönyvezését, illetve a korábban szlovákul anyakönyvezett név kisebbségi névalakra történő átírását. E törvények teszik lehetővé a nem szlovák nemzetiségű nők számára a családnév *-ová* toldalék nélküli bejegyzését is.

5. A fentebb bemutatott kiadvány hiánypótló munka, a szlovákiai magyar nyelv- és névmenedzselés megkerülhetetlen alapműve. Amellett, hogy kutatási eredményeken alapuló számos új ismerettel bővíti a névtudományt, a mindenkori szülőknek segítséget nyújt a névválasztásban, eligazítást ad a szlovákiai névadás és névviselés törvényi hátteréről, valamint hasznos segédanyag a szlovákiai és a magyarországi anyakönyvi hivatalok számára is.

***

TÖRÖK TAMÁS
egyetemi adjunktus; Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék; Komárom (Komárno, Szlovákia)
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-3116-9875, e-mail: torokt@ujs.sk